

УДК 343.13

DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2022.3.18>

Тетяна Григорівна Фоміна,

доктор юридичних наук, доцент,

Харківський національний університет внутрішніх справ,

кафедра кримінального процесу та організації досудового слідства
(доцент);

<https://orcid.org/0000-0002-9513-1673>,

e-mail: tatianafoмина7777@gmail.com

**СКАСУВАННЯ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ У ЗВ'ЯЗКУ
З ПРИЙНЯТТЯМ УПОВНОВАЖЕНИМ ОРГАНОМ РІШЕННЯ
ПРО ПЕРЕДАЧУ ПІДОЗРЮВАНОВОГО, ОБВИНУВАЧЕНОГО
ДЛЯ ОБМІНУ ЯК ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНОГО:
ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК І ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ**

Враховуючи необхідність врегулювання процедури обміну осіб як військовополонених у межах кримінального провадження, законодавець цілком обгрунтовано та вчасно унормував це питання шляхом ухвалення 28 липня 2022 р. Закону України «Про внесення змін до Кримінального, Кримінального процесуального кодексів України та інших законодавчих актів України щодо врегулювання процедури обміну осіб як військовополонених» № 2472-ІХ. Проаналізовано законодавчі новели щодо порядку скасування запобіжного заходу у зв'язку з прийняттям уповноваженим органом рішення про передачу підозрюваного, обвинуваченого для обміну як військовополоненого, визначено процесуальний порядок такого скасування та зосереджено увагу на прийнятті рішення про передачу підозрюваного, обвинуваченого для обміну як військовополоненого як підстави такого скасування. Виокремлено проблемні питання щодо нормативного врегулювання скасування запобіжного заходу в порядку ст. 201-1 КПК України та запропоновано їх вирішення.

Ключові слова: КПК України, кримінальне провадження в умовах воєнного стану, запобіжний захід, військовополонений, рішення уповноваженого органу про передачу підозрюваного, обвинуваченого для обміну як військовополоненого, скасування запобіжного заходу.

Оригінальна стаття

Постановка проблеми

Ураховуючи складну ситуацію, яка склалася у зв'язку із вторгненням російської федерації на територію України та введенням воєнного стану на всій території держави, у правозастосовній практиці постає потреба щодо оперативного вирішення питання про обмін підозрюваних, обвинувачених або засуджених осіб як військовополонених. Із метою вдосконалення кримінального та кримінального

процесуального законодавства стосовно врегулювання цього питання 28 липня 2022 р. було ухвалено Закон України «Про внесення змін до Кримінального, Кримінального процесуального кодексів України та інших законодавчих актів України щодо врегулювання процедури обміну осіб як військовополонених» № 2472-IX¹. Зміни, внесені цим законом, стосувалися, зокрема, доповнення Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) статтею 201-1 «Скасування запобіжного заходу». Тому доволі важливим і нагальним є питання встановлення порядку скасування запобіжного заходу у зв'язку з прийняттям уповноваженим органом рішення про передачу підозрюваного, обвинуваченого для обміну як військовополоненого.

Стан дослідження проблеми

Після початку збройної агресії російської федерації на території України окремі питання, пов'язані з обміном військовополонених під час здійснення кримінального провадження, досліджувалася в роботах І. Гловюк [1], Г. Тетерятник [2], М. Пашковського [3], а також порушувалися під час виступів Ю. Белоусовим [4], Д. Ковалем [5], Є. Крапивінім [6] та ін. Аналізу та презентації судової практики щодо здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану, зокрема питанням застосування та скасування запобіжних заходів, присвячено аналітичні матеріали судді ВАКС В. Михайленко [7; 8]. Водночас проблематика, що порушується у нашій статті, є ще недослідженою на науковому рівні. Крім того, враховуючи, що законодавчі зміни, які врегульовують процедуру обміну осіб як військовополонених, набули чинності недавно, вони є доволі актуальними і такими, що потребують детально аналізу та вивчення.

Мета і завдання дослідження

Метою цієї статті є висвітлення теоретико-прикладних питань щодо порядку скасування запобіжного заходу у зв'язку з прийняттям уповноваженим органом рішення про передачу підозрюваного, обвинуваченого для обміну як військовополоненого. Ця мета зумовлює постановку таких *завдань*: по-перше, проаналізувати законодавчі новели щодо порядку скасування запобіжного заходу у зв'язку з прийняттям уповноваженим органом рішення про передачу підозрюваного, обвинуваченого для обміну як військовополоненого; по-друге, визначити процесуальний порядок такого скасування та зосередити увагу

¹ Про внесення змін до Кримінального, Кримінального процесуального кодексів України та інших законодавчих актів України щодо врегулювання процедури обміну осіб як військовополонених : Закон України від 28.07.2022 № 2472-IX // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2472-20> (дата звернення: 11.09.2022).

на прийнятті рішення про передачу підозрюваного, обвинуваченого для обміну як військовополоненого як підстави такого скасування; по-третє, виокремити проблемні питання щодо нормативного врегулювання скасування запобіжного заходу в порядку ст. 201-1 КПК України та надати власне бачення щодо їх вирішення.

Наукова новизна дослідження

На підставі аналізу кримінального процесуального законодавства, нормативно-правових актів проаналізовано процесуальний порядок скасування запобіжного заходу у зв'язку з прийняттям уповноваженим органом рішення про передачу підозрюваного, обвинуваченого для обміну як військовополоненого.

Виклад основного матеріалу

Щодо унормування скасування запобіжного заходу

У доктринальних джерелах під скасуванням запобіжного заходу розуміється кінцевий етап процесу застосування запобіжного заходу, пов'язаний із прийняттям судового рішення про відміну дії раніше обраного запобіжного заходу [9, с. 68]. Зауважимо, що порядок та підстави скасування всіх запобіжних заходів, на відміну від порядку їх обрання, зміни, припинення дії, законодавчо не регламентовані. Можливість скасування запобіжних заходів у загальному порядку (а не лише під час дії воєнного стану) передбачена на стадії судового розгляду у випадку, встановленому ч. 3 ст. 331 КПК України.

Назва ст. 201-1 КПК України «Скасування запобіжного заходу» є більш широкою, ніж її зміст, та не відображає реальний предмет регулювання, оскільки положення цієї норми регламентують процедуру скасування запобіжних заходів не в загальному порядку, а лише у випадку прийняття рішення про передачу підозрюваного, обвинуваченого для обміну як військовополоненого, що свідчить про певне порушення юридичної техніки. Крім того, є певна неузгодженість ст. 201-1 КПК України із положеннями ст. 203 КПК України, в якій передбачено, що винесення ухвали про скасування запобіжного заходу є підставою для негайного припинення дії запобіжного заходу, чим спричинено термінологічну неузгодженість двох понять: скасування та припинення дії запобіжного заходу.

Порядку скасування запобіжного заходу також присвячена ст. 616 КПК України, яка передбачає можливість скасування запобіжного заходу для проходження військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період. Отже, на сьогодні порядок скасування запобіжного заходу унормовано у статтях 201-1 та 616 КПК України. І в першому, і в другому випадках є фактично виключна (спеціальна) процедура, оскільки запобіжний захід скасовується не в загальному порядку. Тому, на наше переконання, ст. 201-1 КПК України повинна мати назву, що відповідає її змісту, а саме «Скасування запобіжного

заходу у зв'язку з прийняттям уповноваженим органом рішення про передачу підозрюваного, обвинуваченого для обміну як військовополоненого».

Порядок ініціювання скасування запобіжного заходу

Правом ініціювати питання про скасування запобіжного заходу наділений прокурор, яким відповідно до п. 15 ч. 1 ст. 3 КПК України є особа, яка обіймає посаду, передбачену ст. 15 Закону України «Про прокуратуру»¹, та діє у межах своїх повноважень. Нормативні приписи ч. 1 ст. 201-1 КПК України щодо порядку звернення прокурора до слідчого судді, суду з клопотанням про скасування запобіжного заходу є відсильними до положень статей 132, 184 КПК України. Зміст клопотання про скасування запобіжного заходу у зв'язку з прийняттям уповноваженим органом рішення про передачу підозрюваного, обвинуваченого для обміну як військовополоненого повинен відповідати загальним положенням, визначеним у ч. 1 ст. 184 КПК України. Зокрема, це клопотання повинно містити:

1) короткий виклад фактичних обставин кримінального правопорушення, в якому підозрюється або обвинувачується особа. У клопотанні повинно бути вказано ті обставини кримінального правопорушення, щодо яких особа, яка має процесуальний статус підозрюваного, обвинуваченого та яка включена відповідним уповноваженим органом до списку для обміну як військовополонений, притягається до кримінальної відповідальності. Викладенню підлягають такі обставини: подія кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального правопорушення); вид і розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням;

2) правову кваліфікацію кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) Закону України про кримінальну відповідальність. У клопотанні про скасування запобіжного заходу повинно бути кваліфіковано діяння особи, стосовно якої уповноваженим органом прийнято рішення про обмін як військовополоненого, відповідно до положень КК України, зокрема його розділу XX «Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку»². Зауважимо, що Римський статут Міжнародного кримінального суду³,

¹ Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18> (дата звернення: 11.09.2022).

² Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2011 № 2341-III // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 11.09.2022).

³ Римський статут міжнародного кримінального суду : від 17.07.1998 // LIGA 360 : сайт. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU98119> (дата звернення: 11.09.2022).

який хоча і не ратифікований Україною, але його положення є орієнтиром для національного законодавця, більш широко висвітлює норми про відповідні склади злочинів та визначає такі їх категорії, як : 1) злочин геноциду (ст. 6); 2) злочини проти людяності (ст. 7); 3) воєнні злочини (ст. 8); 4) злочин агресії (ст. 5);

3) виклад обставин, що дають підстави підозрювати, обвинувачувати особу, яка включена відповідним уповноваженим органом до списку для обміну як військовополонений, у вчиненні кримінального правопорушення, і посилання на матеріали, що підтверджують ці обставини. Вказані нормативні положення зобов'язують прокурора викласти у клопотанні про скасування запобіжного заходу докази про вчинення підозрюваним або обвинуваченим злочину із посиланням на відповідні матеріали кримінального провадження. Під час викладення у клопотанні про скасування запобіжного заходу обставин, що дають підстави підозрювати або обвинувачувати особу, прокурор не зобов'язаний доводити всі елементи складу злочину з тим, щоб остаточно вирішити питання про винуватість особи, яка включена відповідним уповноваженим органом до списку для обміну як військовополонений.

Підставою для звернення прокурора до слідчого судді, суду із клопотанням про скасування запобіжного заходу є *рішення уповноваженого органу про передачу підозрюваного, обвинуваченого для обміну як військовополоненого*. У КПК України не вказано, який саме орган уповноважений вносити осіб до списку на обмін як військовополонених, а також не визначено, в якій формі приймається відповідне рішення. На цій проблематиці також акцентується увага авторами науково-практичного коментаря новел кримінального законодавства, прийнятих в умовах воєнного стану [10, с. 57].

Здійснення повноважень щодо забезпечення передачі військовополонених ворогів державі-агресору та звільнення оборонців України, які перебували у полоні держави-агресора, покладається на Координаційний штаб з питань поводження з військовополоненими (пп. 4 п. 4 Положення про Координаційний штаб з питань поводження з військовополоненими, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 11 березня 2022 р. № 257¹). Порядок здійснення передачі військовополонених ворогів державі-агресору та звільнення оборонців України, які перебувають у полоні держави-агресора,

¹ Положення про Координаційний штаб з питань поводження з військовополоненими : затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 11.03.2022 № 257 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/257-2022-p> (дата звернення: 11.09.2022).

затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2022 р. № 441¹.

Додатками до клопотання прокурора про скасування запобіжного заходу є: 1) матеріали, що підтверджують прийняття уповноваженим органом рішення про передачу підозрюваного, обвинуваченого для обміну як військовополоненого; 2) письмова згода підозрюваного, обвинуваченого на проведення обміну як військовополоненого. До клопотання слід також додати витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо кримінального провадження (ч. 6 ст. 132 КПК України) та ухвалу слідчого судді, суду про обрання запобіжного заходу.

Надавати слідчому судді, суду рішення уповноваженого органу про передачу підозрюваного, обвинуваченого для обміну як військовополоненого закон не вимагає. Це питання вирішується з урахуванням обставин, встановлених під час відповідного кримінального провадження. Прокурор повинен надати матеріали, що підтверджують прийняття цього рішення, наприклад довідку про те, що підозрюваний, обвинувачений включений відповідним уповноваженим органом до списку для обміну як військовополонений. Щодо згоди підозрюваного, обвинуваченого на проведення обміну як військовополоненого законом вимог не встановлено, крім її письмової форми.

У випадку наявності в матеріалах, що підтверджують прийняття рішення про передачу підозрюваного, обвинуваченого для обміну як військовополоненого, відомостей, які становлять державну таємницю, до участі в розгляді клопотання допускаються особи, які мають допуск до державної таємниці відповідної форми та яким надано доступ до конкретної секретної інформації (категорії секретної інформації) та її матеріальних носіїв.

Строк надання копій клопотання та доданих до нього матеріалів – не пізніше трьох годин до початку розгляду клопотання. Це нормативне положення узгоджується із загальними правилами щодо порядку застосування запобіжних заходів, закріпленими у ч. 2 ст. 184 КПК України.

У законі не передбачено, хто саме повинен вручити копію цього клопотання та доданих до нього матеріалів. Водночас, враховуючи, що клопотання про скасування запобіжного заходу складає прокурор, вважаємо, що саме на нього покладається обов'язок вручити копію клопотання та доданих до нього матеріалів особі, стосовно якої

¹ Про затвердження Порядку здійснення передачі військовополонених вогорів державі-агресору та звільнення оборонців України, які перебувають у полоні держави-агресора : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.04.2022 № 441 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/441-2022-p> (дата звернення: 11.09.2022).

уповноваженим органом прийнято рішення про обмін як військово-полоненого.

Розгляд слідчим суддею, судом клопотання про скасування запобіжного заходу

У ч. 4 ст. 201-1 КПК України встановлено правило розгляду клопотання про скасування запобіжного заходу слідчим суддею, судом у день його надходження до суду. Серед обов'язкових учасників судового засідання законодавець визначив лише прокурора. Участь особи, стосовно якої уповноваженим органом прийнято рішення про обмін як військовополоненого, при розгляді клопотання про скасування запобіжного заходу у положеннях ч. 4 ст. 201-1 КПК України не передбачена.

Частина 5 ст. 201-1 КПК України зобов'язує слідчого суддю, суд перевірити обставини, що підтверджують прийняття уповноваженим органом рішення про передачу підозрюваного, обвинуваченого для обміну як військовополоненого та надання підозрюваним, обвинуваченим згоди на такий обмін. Перевіріці підлягають матеріали, в яких висвітлено: а) обставини щодо набуття особою статусу підозрюваного, обвинуваченого; б) обставини про набуття особою статусу військовополоненого; в) рішення уповноваженого органу про передачу підозрюваного, обвинуваченого для обміну як військовополоненого; г) письмову згоду підозрюваного, обвинуваченого на проведення обміну як військовополоненого. Такі обставини викладені у клопотанні прокурора та у доданих до нього матеріалах.

За результатами розгляду клопотання слідчий суддя, суд виносить ухвалу про скасування запобіжного заходу та передачу особи під нагляд уповноваженого органу для організації та проведення її обміну як військовополоненого. Ці нормативні положення, по суті, не встановлюють можливості прийняти альтернативне судове рішення. Хоча керуючись нормативним приписом (ч. 5 ст. 201-1 КПК України), що встановлює повноваження слідчого судді, суду прийняти судові рішення за результатами перевірки сукупності обставин, виправданим буде винесення ухвали про відмову в задоволенні клопотання про скасування запобіжного заходу у випадку відсутності підтвердження обставин про прийняття уповноваженим органом рішення про передачу підозрюваного, обвинуваченого для обміну як військовополоненого та/або відсутності підтвердження надання підозрюваним, обвинуваченим згоди на такий обмін.

Зміст ухвали слідчого судді, суду про скасування запобіжного заходу законом не конкретизовано. Проте системний аналіз положень КПК України, зокрема статей 196, 201-1, 372, дозволяє зробити висновок, що в ухвалі про скасування запобіжного заходу та передачу особи під нагляд уповноваженого органу для організації та проведення

її обміну як військовополоненого повинно бути зазначено: 1) кримінальне правопорушення (його суть і правову кваліфікацію із зазначенням статті (частини статті) Закону України про кримінальну відповідальність), у якому підозрюється, обвинувачується особа; 2) рішення уповноваженого органу про передачу підозрюваного, обвинуваченого для обміну як військовополоненого; 3) відомості про надання підозрюваному, обвинуваченому згоди на обмін як військовополоненого; 4) запобіжний захід, що скасовується відносно особи, яка має процесуальний статус підозрюваного, обвинуваченого та яка включена відповідним уповноваженим органом до списку для обміну як військовополонений; 5) рішення про передачу особи під нагляд уповноваженого органу для організації та проведення її обміну.

Системний аналіз положень КПК України (статей 201-1, 309, ч. 2 ст. 392) дозволяє зробити висновок, що ухвала слідчого судді, суду про скасування запобіжного заходу оскарженню не підлягає.

Враховуючи вимоги ч. 6 ст. 202 КПК України, слід визнати, що наслідками постановлення слідчим суддею, судом ухвали про скасування запобіжного заходу є: 1) негайне звільнення підозрюваного, обвинуваченого; 2) передання його під нагляд уповноваженому органу. Винятком із цих положень є ситуація, коли в уповноваженій службовій особи місця ув'язнення, під вартою в якому перебуває така особа, відсутнє інше судове рішення, що набуло законної сили і прямо передбачає тримання цього підозрюваного, обвинуваченого під вартою.

Звертає на себе увагу той факт, що згідно з вимогами ст. 201-1 КПК України участь особи, стосовно якої уповноваженим органом прийнято рішення про передачу для обміну як військовополоненого, під час розгляду клопотання про скасування запобіжного заходу є необов'язковою, а отже, нормативна вимога щодо негайного звільнення такої особи викликає сумніви. Це пояснюється тим, що військовополонений може знаходитись у таборі або дільниці для тримання військовополонених, яка територіально віддалена від приміщення суду. Тому малоімовірно, що звільнення такої особи відбуватиметься одразу ж після постановлення слідчим суддею, судом ухвали про скасування запобіжного заходу. Згідно з вимогами ст. 20 Закону України «Про попереднє ув'язнення» така особа звільняється начальником установи попереднього ув'язнення в день отримання ухвали слідчого судді, суду про скасування запобіжного заходу та передається під нагляд представникам уповноваженого органу, що відповідає за поводження з військовополоненими, для організації та проведення її обміну як військовополоненого¹.

¹ Про попереднє ув'язнення : Закон України від 30.06.1993 № 3352-XII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3352-12> (дата звернення: 11.09.2022).

Поза межами правового регулювання залишилися питання законодавчого врегулювання наслідків скасування запобіжного заходу у випадку, коли обмін військовополоненого не здійснено. Для порівняння зауважимо, що у ст. 84-1 КК України «Звільнення від відбування покарання у зв'язку з прийняттям уповноваженим органом рішення про передачу засудженого для обміну як військовополоненого» унормовано питання щодо подальшого відбування покарання особи, якщо обмін такого засудженого не відбувся. Хоча така ситуація мало ймовірна, вважаємо, що вона все ж таки повинна бути унормована на рівні кримінального процесуального законодавства. Зокрема, у ст. 201-1 КПК України доцільно передбачити таке: «Якщо обмін підозрюваного, обвинуваченого не відбувся, прокурор має право звернутися в порядку, передбаченому статтею 184 цього Кодексу, до слідчого судді, суду з клопотанням про застосування запобіжного заходу. Слідчий суддя, суд вирішує питання щодо запобіжного заходу в порядку, передбаченому главою 18 розділу II цього Кодексу».

Висновки

Враховуючи необхідність врегулювання процедури обміну осіб як військовополонених у межах кримінального провадження, законодавець цілком обґрунтовано та вчасно унормував це питання шляхом ухвалення 28 липня 2022 р. Закону України «Про внесення змін до Кримінального, Кримінального процесуального кодексів України та інших законодавчих актів України щодо врегулювання процедури обміну осіб як військовополонених» № 2472-IX. Доповнення КПК України новою ст. 201-1 сприяло встановленню порядку скасування запобіжного заходу у зв'язку з прийняттям уповноваженим органом рішення про передачу підозрюваного, обвинуваченого для обміну як військовополоненого. Зокрема, рішення про скасування приймається слідчим суддею, судом за клопотанням прокурора про скасування запобіжного заходу. Підставою для звернення прокурора до слідчого судді, суду з відповідним клопотанням є рішення уповноваженого органу про передачу підозрюваного, обвинуваченого для обміну як військовополоненого. Водночас саме рішення уповноваженого органу про передачу підозрюваного, обвинуваченого для обміну як військовополоненого закон не вимагає надавати слідчому судді, суду; прокурор повинен надати матеріали, що підтверджують прийняття такого рішення (наприклад, довідку про те, що підозрюваний, обвинувачений включений відповідним уповноваженим органом до списку для обміну як військовополонений). Особливістю розгляду такого клопотання є те, що закон не вимагає участі особи, стосовно якої уповноваженим органом прийнято рішення про обмін як військовополоненого, під час судового засідання.

За результатами розгляду клопотання слідчий суддя, суд виносить ухвалу про скасування запобіжного заходу та передачу особи під нагляд уповноваженого органу для організації та проведення її обміну як військовополоненого, але аналіз нормативного викладення ч. 5 ст. 201 КПК України дозволив зробити висновок, що слідчий суддя, суд може прийняти альтернативне судове рішення, тобто ухвалу про відмову в задоволенні клопотання про скасування запобіжного заходу.

Не сперечаючись проти необхідності і своєчасності законодавчих змін, вважаємо, що нормативне врегулювання скасування запобіжного заходу потребує вдосконалення, зокрема щодо: 1) назви ст. 201-1 КПК України, яку слід викласти як «Скасування запобіжного заходу у зв'язку з прийняттям уповноваженим органом рішення про передачу підозрюваного, обвинуваченого для обміну як військовополоненого», оскільки чинна її назва є більш широкою, ніж зміст; 2) законодавчого врегулювання наслідків скасування запобіжного заходу у випадку, коли обмін військовополоненого не здійснено. У такому випадку доцільним є доповнення ст. 201-1 частиною 6, в якій передбачити, що до підозрюваного, обвинуваченого, обмін якого не відбувся, запобіжний захід застосовується в порядку, передбаченому главою 18 розділу II КПК України.

Список бібліографічних посилань: 1. Гловюк І. В., Тетерятник Г. К. Питання унормування належної правової процедури кримінального процесуального забезпечення обміну військовополонених. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 8. С. 478–483. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-8/109>. 2. Тетерятник Г. К. До питання про правову площину та практику «обміну полоненими»: процесуальний аспект. *Наше право*. 2022. № 2. С. 97–106. DOI: <https://doi.org/10.32782/LAW.UA.2022.2.13>. 3. Пашковський М. І. Про колізію інституту обміну військовополонених та інших осіб під час збройного конфлікту з зобов'язаннями кримінального переслідування і покарання осіб, винних у вчиненні міжнародних злочинів // Актуальні проблеми приватного та публічного права : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 93-річчю з дня народження члена-кореспондента НАПрН України, академіка Міжнародної кадрової академії, Заслуженого діяча науки України, доктора юридичних наук, професора О. І. Процеського (м. Харків, 21 трав. 2022 р.) / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2022. С. 443–447. 4. Белоусов Ю. Військовополонені: хто ці люди і навіщо вони Україні // Justtalk : сайт. 21.06.2022. URL: <https://justtalk.com.ua/post/vijskovopoloneni-hto-tsi-lyudi-i-navischo-voni-ukraini--justtalk-context-tekstova-versiya> (дата звернення: 11.09.2022). 5. Коваль Д. Статус «військовополонений»: топ 5 дискусійних питань // Justtalk : сайт. 04.08.2022. URL: <https://justtalk.com.ua/post/status-vijskovopoloneniij-top-5-diskusijnih-pitan--dmitro-koval> (дата звернення: 11.09.2022). 6. Крапивін Є., Пашковський М. Обмін військовополонених і кримінальний

процес: як уникнути безкарності? (аналіз законодавчих ініціатив) // Justtalk : сайт. 15.06.2022. URL: <https://justtalk.com.ua/post/obmin-vijskovopoloneni-h-i-kriminalnij-protses-yak-uniknuti-bezkarnosti-analiz-zakonodavchih-initsiativ> (дата звернення: 11.09.2022). **7.** Михайленко В. Судова практика з питань запобіжних заходів в умовах воєнного стану // LexInform : сайт. 2022. URL: <https://lexinform.com.ua/yuridychna-praktyka/sudova-praktyka-z-pytan-zapobizhnyh-zahodiv-v-umovah-voennogo-stanu/> (дата звернення: 11.09.2022). **8.** Михайленко В. Еволюція судової практики у кримінальному провадженні в умовах воєнного стану: запобіжні заходи // Юридична Газета online : сайт. 03.05.2022. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/evolyuciya-sudovoyi-praktiki-u-kriminalnomu-provadžhenni-v-umovah-voennogo-stanu-zapobizhni-zahodi.html> (дата звернення: 11.09.2022). **9.** Фоміна Т. Г. Застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні: проблеми теорії та практики : монографія. / за ред. О. О. Юхно. Харків : Панов, 2020. 576 с. **10.** Новели кримінального законодавства України, прийняті в умовах воєнного стану : наук.-практ. комент. / А. А. Вознюк, О. О. Дудоров, Р. О. Мовчан та ін. ; за заг. ред. А. А. Вознюка, Р. О. Мовчан, В. В. Чернея. Київ : Норма права, 2022. 278 с.

Надійшла до редколегії 13.09.2022

Прийнята до опублікування 19.09.2022

Fomina T. H. Cancellation of a preventive measure in connection with the adoption by an authorized body of a decision on the transfer of a suspect, an accused person for exchange as a prisoner of war: procedural order and problematic issues

Taking into account the need to regulate the procedure of exchanging persons as prisoners of war within the framework of criminal proceedings, the legislator fully justified and timely regulated this issue by adopting on July 28, 2022 the Law of Ukraine "On Amendments to the Criminal and Criminal Procedural Codes of Ukraine and other legislative acts of Ukraine regarding the regulation of the exchange procedure persons as prisoners of war" No. 2472-IX. The addition of the new Article 201-1 to the Criminal Procedure Code of Ukraine contributed to the establishment of the procedure for the cancellation of a preventive measure in connection with the adoption by an authorized body of a decision on the transfer of a suspect, an accused person for exchange as a prisoner of war.

The legislative amendments regarding the procedure for canceling a preventive measure in connection with the adoption by an authorized body of a decision to hand over a suspect, an accused person for exchange as a prisoner of war, have been analyzed. The procedural order of such cancellation has been defined and attention has been focused on the decision to transfer the suspect, the accused for exchange as a prisoner of war as a basis for such cancellation. Problematic issues regarding the normative regulation of the cancellation of a preventive measure in accordance with Art. 201-1 of the Criminal Procedure Code of Ukraine and their solution has been proposed.

Revealing the issue regarding the order of implementation of Art. 201-1 of the Criminal Procedure Code of Ukraine, it has been determined that the cancellation of the preventive measure is carried out by the investigating judge, the court at the request of the prosecutor. The basis for the prosecutor's appeal to the investigating judge, the court with the relevant request is the decision of the authorized body to transfer the suspect, the accused for exchange as a prisoner of war. At the same time, the law does not require the decision of the authorized body to transfer the suspect, the accused for exchange as a prisoner of war to the investigating judge, the court; the prosecutor must provide materials confirming the adoption of such a decision. The peculiarity of such a petition consideration is that the law does not require the participation of a person in respect of whom an authorized body has made a decision to exchange as a prisoner of war during the court session.

It has been proven that the normative regulation of the cancellation of a preventive measure needs improvement, in particular with regard to: 1) the title of Article 201-1 of the Criminal Procedure Code of Ukraine, which should be read as "Cancellation of a preventive measure in connection with the adoption by an authorized body of a decision on the transfer of a suspect, accused for exchange as a prisoner of war", since its current title is broader than its content; 2) legislative settlement of the consequences of the cancellation of a preventive measure in the event that the exchange of a prisoner of war is not carried out.

Key words: Criminal Code of Ukraine, criminal proceedings under martial law, preventive measure, prisoner of war, decision of the authorized body to transfer the suspect, the accused for exchange as a prisoner of war, cancellation of the preventive measure.

